

Nâng cao đạo đức nghề nghiệp của người làm báo trong kỷ nguyên số

ThS. ĐỖ THỊ DIỆP

Học viện Báo chí và Tuyên truyền; Email: diepdt0710@gmail.com

Tóm tắt: Báo chí không chỉ là cầu nối giữa Đảng, Nhà nước và nhân dân mà còn đóng vai trò định hướng dư luận, góp phần tạo sự đồng thuận xã hội. Hiện nay, sự phát triển nhanh chóng của công nghệ đang đặt ra nhiều thách thức đối với đạo đức nghề nghiệp của người làm báo, như: tình trạng tin giả, thông tin sai lệch, cạnh tranh thiếu lành mạnh hay sự chi phối của lợi ích thương mại. Tiếp cận dưới góc độ đạo đức nghề nghiệp, bài viết phân tích những thách thức đối với người làm báo trong kỷ nguyên số, từ đó đề xuất một số giải pháp nâng cao đạo đức nghề nghiệp của người làm báo, góp phần xây dựng một nền báo chí chuyên nghiệp, nhân văn và hiện đại.

Từ khóa: đạo đức nghề nghiệp; người làm báo; kỷ nguyên số.

Trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đang phát triển mạnh mẽ, nhân loại bước vào một giai đoạn mới gọi là kỷ nguyên số với đặc trưng là sự bùng nổ và lan truyền nhanh chóng của thông tin. Tuy nhiên, bên cạnh những lợi ích và tiện ích vượt trội, kỷ nguyên số cũng đặt ra những thách thức đáng kể đối với đạo đức nghề nghiệp của người làm báo. Sự gia tăng mạnh mẽ của thông tin trực tuyến đã kéo theo hiện tượng tin giả, thông tin sai lệch nhằm mục đích thương mại hoặc thu hút tương tác của độc giả. Do vậy, việc nâng cao đạo đức nghề nghiệp của người làm báo trở thành một vấn đề cấp thiết, đòi hỏi sự quan tâm sâu sắc không chỉ từ các cơ quan quản lý, các tổ chức báo chí mà còn từ chính những người làm báo.

1. Vai trò và nội dung cốt lõi của đạo đức nghề nghiệp người làm báo

Đạo đức nghề nghiệp của người làm báo là một bộ phận quan trọng trong hệ thống chuẩn mực nghề nghiệp, thể hiện trách nhiệm xã hội và nghĩa vụ nghề nghiệp của nhà báo đối với công chúng, tổ chức và xã hội nói chung. Đây không chỉ là những quy tắc ứng xử nhằm bảo đảm sự chính trực, trung thực và khách quan trong quá trình đưa tin, mà còn là cơ sở để xác định phẩm chất nghề nghiệp và năng lực đạo đức của người làm báo.

Tiếp cận từ góc độ nghề nghiệp, đạo đức báo chí là thước đo lương tâm nghề nghiệp, thể hiện qua việc tôn trọng sự thật, bảo vệ quyền được thông tin của công chúng, và không sử dụng báo chí vì mục đích cá nhân hoặc gây hại cho lợi ích chung. Từ góc nhìn

pháp lý - xã hội, đạo đức nghề nghiệp còn là hành lang hỗ trợ cho luật pháp, giúp điều chỉnh hành vi người làm báo trong những tình huống mà pháp luật chưa hoặc không thể can thiệp cụ thể.

Tại Việt Nam, đạo đức nghề nghiệp của người làm báo được đề cập đến trong Luật Báo chí năm 2016, gắn liền với vai trò quản lý và định hướng của Hội Nhà báo Việt Nam. Cụ thể, tại điểm b, khoản 2, Điều 8, Luật Báo chí năm 2016, Hội Nhà báo Việt Nam được giao trách nhiệm ban hành và tổ chức thực hiện quy định về đạo đức nghề nghiệp của người làm báo^[1]. Trên cơ sở đó, ngày 16/12/2016, Hội Nhà báo Việt Nam đã ban hành Quyết định số 483/QĐ-HNBNVN về Quy định đạo đức nghề nghiệp người làm báo Việt Nam, có hiệu lực từ ngày 01/01/2017. Bộ quy tắc này đưa ra những chuẩn mực rõ ràng và mang tính ứng dụng cao, nhằm định hướng trách nhiệm đạo đức cho nhà báo trong quá trình hành nghề.

Đây được coi là kim chỉ nam cho hoạt động của các nhà báo tại Việt Nam, căn cứ để giám sát, xử lý các vi phạm đạo đức trong nghề báo. Người làm báo không chỉ cần trung thực với nguồn tin, cung cấp thông tin chính xác, khách quan, được kiểm chứng, không bị chi phối bởi lợi ích cá nhân hay nhóm lợi ích, mà còn phải tôn trọng quyền riêng tư, minh bạch trong xử lý thông tin, tránh xuyên tạc, xâm phạm đời tư, làm tổn hại danh dự, nhân phẩm, lợi ích hợp pháp của tổ chức và cá nhân. Trách nhiệm của nhà báo không chỉ là cung cấp thông tin mà còn định hướng dư luận, góp phần bảo vệ lợi ích quốc gia và xây dựng đất nước.

Người làm báo phải không ngừng rèn luyện chuyên môn, tu dưỡng đạo đức và chuẩn mực nghề nghiệp, luôn giữ cho mình ☐mắt sáng, lòng trong, bút sắc☐

2. Thách thức mà kỷ nguyên số đặt ra liên quan đến đạo đức nghề nghiệp của người làm báo

Thứ nhất, sự bùng nổ thông tin trong kỷ nguyên số đặt ra thách thức lớn đối với đạo đức nghề nghiệp của người làm báo liên quan đến trách nhiệm kiểm chứng thông tin, đến trách nhiệm ☐bảo vệ công lý và lẽ phải, không làm sai lệch, xuyên tạc, che giấu sự thật☐⁽²⁾.

Với sự phát triển mạnh mẽ của mạng xã hội và các nền tảng truyền thông kỹ thuật số, tốc độ lan truyền thông tin được đẩy lên hết sức nhanh chóng. Điều này là cơ hội để công chúng tiếp cận thông tin kịp thời, nhưng đồng thời cũng tạo ra nguy cơ lan truyền các tin giả, thông tin sai lệch hoặc chưa được xác minh. Trước áp lực cạnh tranh về tốc độ đưa tin, nhiều nhà báo và cơ quan báo chí rơi vào tình trạng đẩy nhanh tiến độ phát hành bài viết mà bỏ qua bước kiểm chứng cẩn trọng, từ đó làm suy giảm vai trò của báo chí trong việc bảo vệ công lý và lẽ phải. Chẳng hạn như, vụ việc của Báo điện tử Dân trí vào tháng 6/2021 liên quan đến công tác phòng, chống dịch Covid-19 tại Thành phố Hồ Chí Minh. Cụ thể, ngày 01/6/2021, Báo điện tử Dân trí đã đăng bài viết với tiêu đề ☐Nam sinh 22 tuổi tử vong sau khi mắc Covid-19☐ thông tin rằng một nam sinh tại TP.HCM đã tử vong do mắc Covid-19. Tuy nhiên, sau khi xác minh, Sở Thông tin và Truyền thông Thành phố Hồ Chí Minh xác định thông tin này là sai sự thật; thực tế, bệnh nhân đang được điều trị tích cực tại Bệnh viện Bệnh Nhiệt đới Thành phố Hồ Chí Minh. Mặc dù ngay sau đó, Báo điện tử Dân trí đã gỡ bài viết trên, đồng thời thực hiện việc cải chính nhưng theo đại diện Sở Thông tin và Truyền thông Thành phố Hồ Chí Minh, bài viết ☐Nam sinh 22 tuổi tử vong sau khi mắc Covid-19☐mà Báo điện tử Dân trí đã đăng có nội dung sai sự thật, gây ảnh hưởng nghiêm trọng đến công tác phòng, chống dịch Covid-19 tại Thành phố Hồ Chí Minh, nhất là trong giai đoạn tập trung cao điểm 15 ngày cao điểm chống dịch của thành phố⁽³⁾.

Đặc biệt trong thời gian gần đây, với công nghệ chỉnh sửa hình ảnh và video ngày càng tinh vi, đặc biệt là công nghệ deepfake, nhiều hình ảnh và video giả mạo có độ chân thực rất cao, tạo thách thức cho người làm báo trong việc xác minh tính chân thực, làm tiềm

ẩn nguy cơ lan truyền thông tin sai lệch rộng rãi.

Điều này không chỉ làm giảm chất lượng thông tin mà còn làm tổn hại đến uy tín của người làm báo và niềm tin của công chúng vào báo chí. Thậm chí, thông tin chưa kiểm chứng khi lan truyền rộng rãi có thể gây ra những hậu quả xã hội nghiêm trọng như gây hoang mang dư luận, kích động mâu thuẫn hoặc ảnh hưởng tiêu cực đến các cá nhân, tổ chức liên quan.

Thứ hai, sự cạnh tranh gay gắt giữa báo chí chính thống và mạng xã hội trong kỷ nguyên số đã đặt ra thách thức đối với đạo đức nghề nghiệp liên quan đến việc giữ vững tính khách quan, trung thực, không bị chi phối bởi lợi ích cá nhân hay nhóm lợi ích.

Trong bối cảnh mạng xã hội phát triển mạnh mẽ và dần đóng vai trò như một kênh cung cấp thông tin nhanh chóng và phổ biến, báo chí truyền thống đang phải đối mặt với thách thức suy giảm lượng độc giả do sự chuyển dịch nhu cầu tiếp cận thông tin sang các nền tảng số. Điều này dẫn đến một thực trạng đáng lo ngại, đó là một số nhà báo và cơ quan truyền thông bị cuốn theo nhu cầu tăng tương tác, lượt truy cập và thu hút sự chú ý của độc giả hơn là tập trung vào việc giữ gìn chuẩn mực nghề nghiệp. Khi sự hấp dẫn của tin tức được đo bằng số lượng ☐thích☐ ☐chia sẻ☐hay bình luận, các bài viết có xu hướng bị điều chỉnh để phù hợp với thị hiếu người đọc, đôi khi bỏ qua tính chính xác, khách quan và công bằng. Những nội dung ☐nhóng☐ thu hút tương tác, thậm chí là những chủ đề mang tính kích động thường được ưu tiên nhằm thu hút nhiều lượt tương tác hơn.

Sự lệ thuộc vào các chỉ số tương tác khiến người làm báo có thể mất đi sự kiên định với các nguyên tắc đạo đức, như việc không làm sai lệch thông tin hay không xâm phạm đời tư cá nhân, vì mục tiêu tăng lượng truy cập. Hơn nữa, áp lực này còn khiến cho báo chí đôi khi bị chi phối bởi các xu hướng mạng xã hội, dễ bị lôi kéo vào những tin đồn chưa kiểm chứng hoặc các chủ đề gây tranh cãi, tạo ra sự mất cân bằng trong việc lựa chọn nội dung và góc nhìn khách quan. Một ví dụ điển hình là tháng 7/2022, Báo Pháp luật Việt Nam đã bị phạt 325 triệu đồng, đình bản báo điện tử 3 tháng do có 13 lỗi vi phạm. Trong các sai phạm, có đăng tải nhiều bài viết có tính chất giật gân, câu khách, miêu tả tỉ mỉ hành động tội ác, thông tin không phù hợp với thuần phong mỹ tục Việt Nam⁽⁴⁾.

Thứ ba, việc thương mại hóa báo chí ngày càng

gia tăng trong kỷ nguyên số đang trở thành một thách thức lớn đối với đạo đức nghề nghiệp của người làm báo, ảnh hưởng nghiêm trọng đến tính độc lập và khách quan trong tác nghiệp.

Trong bối cảnh cạnh tranh khốc liệt để thu hút quảng cáo và tăng doanh thu, nhiều cơ quan báo chí cũng như cá nhân nhà báo phải đối mặt với áp lực từ các nhà tài trợ, doanh nghiệp và các nhóm lợi ích. Điều này dẫn đến việc một số nhà báo bị chi phối bởi các lợi ích kinh tế, từ đó đánh đổi các nguyên tắc nghề nghiệp cốt lõi như trung thực, khách quan và trách nhiệm xã hội.

Thương mại hóa khiến một số nhà báo viết những bài báo tránh né hoặc giảm nhẹ các thông tin bất lợi về các bên có liên quan đến quảng cáo hoặc tài trợ. Họ có thể đăng tải các nội dung mang tính quảng cáo trá hình, không minh bạch, làm mất đi sự công bằng và chân thực của thông tin truyền tải đến công chúng. Việc này không chỉ làm suy giảm đạo đức nghề nghiệp của người làm báo mà còn làm giảm niềm tin của xã hội đối với báo chí, khiến công chúng hoài nghi về độ tin cậy của thông tin và vai trò giám sát xã hội của báo chí. Chẳng hạn như, ngày 21/3/2024, trong chương trình tường thuật trực tiếp trận đấu bóng đá giữa Đội tuyển Indonesia với Đội tuyển Việt Nam thuộc vòng loại thứ 2 khu vực Châu Á giải FIFA World Cup 2026, được phát sóng trên kênh VTV5 của Đài Truyền hình Việt Nam (VTV) và trên ứng dụng FPT Play của Công ty cổ phần Viễn thông FPT (FPT Telecom) đã xuất hiện hình ảnh quảng bá, quảng cáo các website có nội dung cung cấp dịch vụ cá cược, cá độ bất hợp pháp tại Việt Nam như: okvip, fun88 theo hình thức quảng cáo ảo (virtual advertising) trong suốt trận đấu và tiếp cận trực tiếp đến khán giả Việt Nam Với hành vi phát sóng trực tiếp trận đấu có hình ảnh quảng bá, quảng cáo các website cá độ vi phạm pháp luật Việt Nam, FPT Telecom và VTV vừa bị Thanh tra Bộ TT&TT phạt hành chính lần lượt 85 triệu đồng và 50 triệu đồng⁽⁵⁾.

Thứ tư, tác động sâu rộng của trí tuệ nhân tạo (AI) và công nghệ hiện đại trong quá trình sản xuất và truyền tải thông tin đặt ra nhiều thách thức với đạo đức nghề nghiệp của người làm báo liên quan đến việc bảo đảm tính nguyên bản, độc đáo, nhân văn, chiều sâu và trách nhiệm xã hội trong sản xuất nội dung.

Trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp lần thứ

tư, sự phát triển nhanh chóng của trí tuệ nhân tạo và các công nghệ hiện đại đã làm thay đổi căn bản quy trình sản xuất và truyền tải thông tin trong báo chí. AI không chỉ giúp tự động hóa nhiều công đoạn như viết bài, biên tập nội dung, phân tích dữ liệu lớn mà còn hỗ trợ phân phối tin tức đến đúng đối tượng một cách hiệu quả. Hiện nay, trên thế giới có 56% đơn vị xuất bản báo chí xem tự động hóa hậu trường là ứng dụng AI quan trọng nhất trong năm 2024; có 45% đài truyền hình sử dụng AI để cá nhân hóa nội dung; có 53% áp dụng AI cho dịch vụ phụ đề và chú thích tự động. Tại Việt Nam, thị trường báo chí và truyền hình cũng không nằm ngoài xu thế. Hiện có khoảng 25% cơ quan báo chí ứng dụng AI trong hoạt động vận hành của tòa soạn, đặc biệt là khâu sản xuất tin tức. Có 35% phóng viên sử dụng các công cụ số (bao gồm AI) trong hoạt động tác nghiệp hàng ngày⁽⁶⁾. Tuy nhiên, bên cạnh những lợi ích rõ rệt, AI và công nghệ số cũng mang đến nhiều thách thức nghiêm trọng đối với đạo đức nghề nghiệp của người làm báo.

Trước hết là nguy cơ đạo văn và trùng lặp nội dung khi các hệ thống AI tạo ra bài viết dựa trên dữ liệu đã có sẵn. Nhiều hệ thống hiện nay sử dụng công nghệ học máy để tổng hợp thông tin và viết lại nội dung, nhưng không được kiểm duyệt nội dung nghiêm ngặt. Kết quả là, thông tin thiếu tính độc đáo và có thể vi phạm bản quyền. Nghiên cứu Copyleaks cho thấy, 59,7% nội dung do GPT-3.5 tạo ra có dấu hiệu sao chép hoặc đạo văn dưới nhiều hình thức khác nhau⁽⁷⁾.

Bên cạnh đó, nội dung do AI tạo ra thường thiếu chiều sâu, sự nhân văn và tính phản biện - những yếu tố cốt lõi trong báo chí truyền thống. AI không thể hiểu được bối cảnh xã hội, giá trị đạo đức hay các vấn đề nhạy cảm như con người. Điều này có thể dẫn đến việc sản xuất những bài viết khô cứng, vô cảm hoặc thậm chí sai lệch về mặt đạo đức, như phát tán thông tin thiên vị hoặc thiếu nhạy cảm với các nhóm yếu thế trong xã hội. Đặc biệt, lạm dụng AI có thể khiến người làm báo bị giảm năng lực sáng tạo, khiến họ trở nên thụ động hơn trong quá trình sản xuất tin tức.

3. Giải pháp nâng cao đạo đức nghề nghiệp của người làm báo trong kỷ nguyên số

Trong bối cảnh truyền thông toàn cầu đang chuyển dịch nhanh chóng dưới tác động của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, việc nâng cao đạo đức nghề nghiệp của người làm báo là yêu cầu cấp

thiết để xây dựng nền báo chí cách mạng chuyên nghiệp, nhân văn và hiện đại. Để nâng cao đạo đức nghề nghiệp của người làm báo trong kỷ nguyên số, cần thực hiện một số giải pháp trọng tâm sau:

Thứ nhất, tăng cường giáo dục chính trị, tư tưởng và đạo đức nghề nghiệp cho nhà báo.

Giáo dục đạo đức nghề nghiệp cần trở thành nội dung trọng tâm trong công tác đào tạo, bồi dưỡng và rèn luyện đội ngũ người làm báo. Đây là nền tảng giúp nhà báo hiểu rõ về vai trò, sứ mệnh nghề nghiệp, trách nhiệm công dân và các nguyên tắc ứng xử phù hợp trong quá trình tác nghiệp. Việc giáo dục đạo đức nghề nghiệp cần được thực hiện một cách bài bản, liên tục và có hệ thống.

Các cơ sở đào tạo báo chí cần xây dựng nội dung về đạo đức nghề nghiệp trong chương trình giảng dạy, với các học phần về đạo đức truyền thông trong môi trường số, quy định pháp luật liên quan đến đạo đức báo chí, cũng như kỹ năng nhận diện và xử lý các tình huống đạo đức phát sinh trong quá trình tác nghiệp. Nội dung giảng dạy cần gắn với thực tiễn nghề nghiệp, thông qua phân tích tình huống, bài tập ứng xử và các phương pháp đào tạo lấy người học làm trung tâm.

Bên cạnh đó, việc bồi dưỡng định kỳ cho các nhà báo đang hành nghề cần được tổ chức thường xuyên, với sự phối hợp giữa các cơ quan báo chí và tổ chức nghề nghiệp như Hội Nhà báo Việt Nam. Các buổi tọa đàm, tập huấn chuyên đề về đạo đức nghề nghiệp trong môi trường số, nguyên tắc bảo vệ quyền riêng tư và thông tin cá nhân, phương thức sử dụng công cụ số một cách có trách nhiệm trong quá trình tác nghiệp sẽ góp phần nâng cao nhận thức và năng lực ứng xử đạo đức của người làm báo trong thực tiễn công việc.

Thứ hai, thực hiện nghiêm túc Bộ quy tắc đạo đức nghề nghiệp người làm báo.

Bộ quy tắc đạo đức nghề nghiệp không chỉ là kim chỉ nam định hướng hành vi nghề nghiệp mà còn là công cụ giám sát, đánh giá và xử lý các vi phạm đạo đức trong hoạt động báo chí. Do đó, các cơ quan báo chí cần cụ thể hóa từng điều khoản của bộ quy tắc thành nội dung áp dụng thực tế tại tòa soạn. Mỗi phóng viên, biên tập viên phải gắn trách nhiệm cá nhân đối với từng sản phẩm báo chí mà mình thực hiện.

Việc xây dựng cơ chế đánh giá đạo đức định kỳ, lồng ghép tiêu chí đạo đức vào công tác thi đua, khen thưởng hoặc xem xét kỷ luật cũng là biện pháp hiệu

quả để khuyến khích người làm báo tuân thủ chuẩn mực nghề nghiệp. Đặc biệt, cần có quy trình xử lý vi phạm đạo đức một cách minh bạch, công bằng, dựa trên phản ánh từ công chúng và các cơ quan chức năng.

Thứ ba, xây dựng bản lĩnh chính trị vững vàng và tinh thần trách nhiệm nghề nghiệp cao.

Trong kỷ nguyên số, với sự tồn tại của nhiều luồng thông tin đa chiều, phức tạp, người làm báo cần có bản lĩnh chính trị vững vàng, cần nhận thức rõ, nghề báo không đơn thuần là truyền tải thông tin mà cần định hướng dư luận và kiến tạo các giá trị xã hội tích cực. Bản lĩnh chính trị giúp nhà báo giữ vững nguyên tắc khách quan, trung thực, không bị chi phối bởi các yếu tố cảm tính hoặc những xu hướng tiêu cực đang tồn tại trên môi trường không gian mạng. Đây cũng là yếu tố giúp người làm báo nhận diện, phản biện và đấu tranh hiệu quả trước các quan điểm sai trái, thù địch.

Cùng với bản lĩnh, tinh thần trách nhiệm xã hội của nhà báo cần được nâng cao thông qua việc ý thức rõ ràng về tác động của mỗi sản phẩm báo chí đối với đời sống xã hội. Nhà báo cần thấm nhuần vai trò xã hội của mình, nhận thức rõ mỗi thông tin được đăng tải đều ảnh hưởng đến dư luận và có thể tác động lâu dài đến xã hội. Do đó, sự cẩn trọng, trách nhiệm và tâm huyết trong từng sản phẩm báo chí là yêu cầu không thể thiếu. Lý tưởng nghề nghiệp "mắt sáng, lòng trong, bút sắc" cần được khơi dậy và duy trì như một nguyên tắc sống còn của người làm báo.

Thứ tư, nâng cao kỹ năng số và ý thức nghề nghiệp trong môi trường mạng.

Để bảo đảm đạo đức nghề nghiệp trong kỷ nguyên số, người làm báo cần làm chủ kỹ năng công nghệ thông tin, khả năng xử lý và phân tích dữ liệu, cũng như năng lực sử dụng các công cụ xác minh nguồn tin hiện đại. Điều này đặc biệt quan trọng trong bối cảnh bùng nổ thông tin, tin giả, hình ảnh chỉnh sửa và video deepfake đang trở thành một thách thức lớn đối với tính chính xác, trung thực của thông tin.

Nhà báo cần được đào tạo bài bản về kỹ năng kiểm chứng thông tin, nhận diện nội dung, cách truy xuất nguồn gốc dữ liệu và sử dụng các nền tảng xác thực thông tin như Google Fact Check Tools, hoặc công cụ tra cứu metadata. Đây là những kỹ năng thiết yếu để không bị cuốn theo luồng thông tin giả mạo hoặc thiếu căn cứ xác thực, từ đó duy trì được tính khách quan và độ tin cậy của nội dung báo chí.

Bên cạnh đó, ý thức nghề nghiệp trong quá trình sử dụng mạng xã hội cũng cần được chú trọng. Người làm báo cần thể hiện thái độ chuẩn mực khi đăng tải, chia sẻ hoặc bình luận các thông tin cá nhân; tránh sử dụng mạng xã hội để thể hiện quan điểm cực đoan, gây hiểu lầm hoặc phục vụ mục tiêu cá nhân không phù hợp với chuẩn mực nghề nghiệp. Mỗi hoạt động của nhà báo trên mạng xã hội, dù là với tư cách cá nhân, đều có thể tác động đến uy tín nghề nghiệp và niềm tin công chúng dành cho báo chí.

Thứ năm, tăng cường cơ chế giám sát từ công chúng và các tổ chức nghề nghiệp.

Sự giám sát từ bên ngoài là lực đẩy quan trọng để nâng cao ý thức đạo đức của người làm báo. Trong đó, Hội Nhà báo Việt Nam và các tổ chức xã hội - nghề nghiệp đóng vai trò quan trọng trong tiếp nhận phản ánh, xử lý vi phạm, đồng thời tổ chức các diễn đàn, hội thảo trao đổi về đạo đức báo chí.

Bên cạnh đó, cơ quan chủ quản và tòa soạn cần khuyến khích độc giả tham gia phản biện xã hội đối với nội dung báo chí thông qua các kênh chính thức. Việc thiết lập các kênh tiếp nhận phản ánh vi phạm đạo đức báo chí công khai và có cơ chế xử lý rõ ràng sẽ tăng hiệu quả giám sát xã hội, đồng thời củng cố niềm tin của công chúng với báo chí chính thống.

Thứ sáu, ứng dụng công nghệ hiện đại để hỗ trợ kiểm duyệt và xác minh thông tin.

Công nghệ có thể trở thành công cụ đắc lực giúp nhà báo nâng cao đạo đức nghề nghiệp nếu được sử dụng đúng cách. Các phần mềm phát hiện tin giả, công cụ xác thực dữ liệu, truy vết nguồn tin hoặc kiểm tra độ trùng lặp nội dung cần được tích hợp vào quy trình sản xuất tin tức tại các tòa soạn. Đặc biệt, với sự hỗ trợ của trí tuệ nhân tạo, nhà báo có thể phân tích dữ liệu nhanh chóng, từ đó phát hiện những nội dung bất thường và phản ánh vấn đề một cách hiệu quả hơn.

Tuy nhiên, việc ứng dụng công nghệ cũng cần có nguyên tắc đạo đức rõ ràng. Các nhà báo không nên lạm dụng AI trong sáng tạo nội dung báo chí vì điều đó có thể làm mất đi tính nhân văn, góc nhìn phản biện và chiều sâu tư duy - những yếu tố làm nên bản sắc của báo chí chuyên nghiệp. Người làm báo cần được đào tạo về năng lực số, đẩy mạnh ứng dụng khoa học, công nghệ, song việc sử dụng trí tuệ nhân tạo phải luôn đặt dưới sự kiểm duyệt nghiêm ngặt của tòa soạn, nhằm đảm bảo tính chính xác,

trung thực, khách quan của thông tin.

Trong bối cảnh kỷ nguyên số phát triển mạnh mẽ, với sự bùng nổ thông tin và tác động sâu rộng của khoa học, công nghệ, nâng cao đạo đức nghề nghiệp của người làm báo trở thành yếu tố quan trọng góp phần xây dựng nền báo chí hiện đại. Những thách thức mới như tin giả, thương mại hóa nội dung, cạnh tranh trên mạng xã hội và sự can thiệp ngày càng sâu của trí tuệ nhân tạo đòi hỏi người làm báo không chỉ giỏi chuyên môn, thành thạo công nghệ mà còn phải có bản lĩnh chính trị, tinh thần trách nhiệm và chuẩn mực đạo đức vững vàng. Việc nâng cao đạo đức nghề nghiệp của người làm báo cần được đặt trong chiến lược phát triển dài hạn của ngành báo chí, với sự tham gia đồng bộ từ hệ thống giáo dục đào tạo, cơ quan báo chí, tổ chức nghề nghiệp, cơ quan quản lý nhà nước và công chúng. Khi người làm báo giữ vững đạo đức nghề nghiệp, báo chí sẽ thực sự trở thành lực lượng tiên phong trong công tác truyền thông, định hướng dư luận, phản biện xã hội, góp phần xây dựng xã hội thông tin minh bạch, văn minh, hiện đại, đáp ứng yêu cầu của thời kỳ mới./.

(1) Quốc hội, *Luật Báo chí, Luật số 103/2016/QH13*, ngày 05/4/2016.

(2) Điều 3, *Hội Nhà báo Việt Nam: Quyết định 483/QĐ-HNBVN* ngày 16/12/2016 ban hành quy định đạo đức nghề nghiệp người làm báo Việt Nam.

(3) *Đề nghị xử phạt báo Dân Trí vì đăng tin sai sự thật về dịch COVID-19*, <https://www.vietnamplus.vn/de-nghi-xu-phat-bao-dan-tri-vi-dang-tin-sai-su-that-ve-dich-covid-19-post717218.vnp>.

(4) Minh Thu, *Báo Pháp luật VN bị phạt 325 triệu đồng, đình bản báo điện tử 3 tháng*, <https://www.vietnamplus.vn/bao-phap-luat-vn-bi-phat-325-trieu-dong-dinh-ban-bao-dien-tu-3-thang-post803193.vnp>.

(5) Thanh tra Bộ, *Phạt FPT, VTV 135 triệu đồng vì phát nội dung quảng bá, quảng cáo trang thông tin điện tử (website) cá độ bất hợp pháp*, <https://mic.gov.vn/phat-fpt-vtv-135-trieu-dong-vi-phat-noi-dung-quang-ba-quang-cao-trang-thong-tin-dien-tu-website-ca-do-bat-hop-phap-197240417174719491.htm>.

(6) *AI trong báo chí: không thể nằm ngoài xu hướng nhưng cần có sự kiểm định của con người*, <https://kinhtedothi.vn/ai-trong-bao-chi-khong-the-nam-ngoai-xu-huong-nhung-can-co-su-kiem-dinh-cua-con-nguoi.704401.html>.

(7) *Copyleaks Research Finds Nearly 60% of GPT-3.5 Outputs Contained Some Form of Plagiarized Content*, <https://copyleaks.com/about-us/press-releases/copyleaks-research-finds-nearly-60-of-gpt-3-5-outputs-contained-some-form-of-plagiarized-content>.